

НОВИЙ НАПРЯМ В ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ – ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЛІСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Вітчизняна юридична наука сьогодні успішно освоює нові масиви історико-правових фактів, пов'язаних не стільки з широковідомими пам'ятками права, скільки з дією права в різних сферах життя. Помітним дослідженням в рамках одного з таких напрямів є монографія Б.В. Киндюка, присвячена маловідомим сторінкам формування і розвитку вітчизняного природоресурсного і природоохоронного права*.

Значення лісів в житті українського суспільства ні для кого не є секретом, їх економічні, ґрунтозахисні, кліматоутворюючі і рекреаційні властивості обумовлюють невичерпний інтерес до них з боку як владних структур, так і громадянського суспільства. Традиційно охорона лісів сприймалася як тимчасовий акт, в кращому разі направлений в майбутнє. Автор монографії подивився на охорону лісових ресурсів з позиції історика права, небезпідставно очікуючи побачити в історичному минулому відповіді на низку питань сьогодення.

Б.В. Киндюк звернувся до одного з найбільш складних етапів історії українського права – періоду національної революції 1917–1921 рр. і періоду нової економічної політики, що слідував за нею. У роки революції закони, як відомо, мовчать, а якщо і діють, то, як правило, в суто кон'юнктурних політичних рамках. Бал править революційна доцільність. Період же НЕП був відмічений недовгим поверненням до режиму законності і певною мірою – до економічного лібералізму.

Зміна політичних курсів численних влад, що діяли в досліджуваній період на території Наддніпрянської України, знайшла своє віддзеркалення у виявлених автором п'яти різних моделях правового режиму лісів. Автор детально досліджував кожну з них: моделі Тимчасового уряду, Центральної Ради і Директорії (заснована на ідеях міністра землеробства М.Ю.Шаповала), урядів П. Скоропадського (характерна поверненням до дореволюційного законодавства), четверта – «жорстка» схема, що використалася В. І. Леніним, і «м'яка» модель, що діяла в період НЕП. У кожному з правових режимів експлуатації і охорони лісу автор знаходить актуальні для сьогодення якщо не норми і інститути, то, принаймні, повчальні уроки.

Великий інтерес представляють зібрані автором докази рецепції норм дореволюційного лісового права в радянських законодавчих актах, аж до текстуального їх відтворення. Важливість цього виводу полягає в тому, що радянські учені завжди заперечували наявність зв'язку між радянським і дореволюційним лісовим правом. Цілком зрозуміло, що така позиція обумовлювалась ідеологічними причинами та ідеями про винятковість радянської лісової науки. Насправді, як показано автором, і ленінський декрет «Про ліси» 1918 р., і закон «Про ліси УРСР» 1923 р. по своїх багатьом пунктам повторювали імперське «Положення про заощадження лісів» 1888 р. і Лісовий статут 1905 р.

У монографії розглядається малодосліджені питання пов'язані з використанням норм концесійного права у лісовій галузі СРСР. В умовах сучасної кризи як економіки, так і охорони природи в Україні, модель концесійних відносин може бути успішно застосована в українській лісовій галузі. Істотною прогалиною

автор вважає невключення лісу як об'єкта правовідносин в чинне концесійне законодавство. Автор пропонує використовувати позитивний історичний досвід і доповнити законодавчу базу в цій сфері права.

Оригінальністю відрізняється порівняно-правовий підхід автора до питання про шляхи поширення радянського (більшою частиною російського) лісового законодавства на територію УРСР. Застосувавши діахронне порівняння, автор зробив висновок про їх схожість з процесом розповсюдження на територію Гетьманщини норм російського імперського законодавства в XVIII столітті.

Окремий розділ дослідження присвячений динаміці органів управління лісовою галуззю УРСР. Зроблені автором висновки будуть особливо корисні для співробітників Державного агентства лісових ресурсів, що знаходиться в черговій стадії свого реформування. Тим паче, що сучасна система управління лісовою галуззю вже раніше використовувалася в 20–30 роках минулого століття і, як показано автором монографії, довела свою невисоку ефективність.

Дослідження в новій сфері історико-правової реальності, звичайно, не може бути бездоганим вже через свій піонерський характер. Представляється, що робота виграла б за наявності зіставлення правових режимів експлуатації та охорони лісів в УРСР і інших країн, у складі яких знаходилися українські землі в міжвоєнний період. Безперечний інтерес представляють додатки, в яких автор розмістив маловідомі навіть історикам права тести нормативно-правових актів у лісовій справі, але цінність даних застосувань істотно знижена через відсутність вказівок на джерела опублікованих актів.

Отже, рецензована монографія є істотним внеском в українську історико-правову науку і відкриває нові можливості по використанню історичного досвіду для вдосконалення чинного лісового законодавства